

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTYTUCYJNYM

RCL.DPiO.590.12/2015

ANALIZA
WYROKU TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
Z DNIA 16 CZERWCA 2015 R., SYGN. AKT K 25/12

I. INFORMACJE O ORZECZENIU:

1. Metryka orzeczenia:

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2015 r., sygn. akt K 25/12. Sentencja orzeczenia została ogłoszona w dniu 26 czerwca 2015 r. w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej pod poz. 891.

2. Sentencja orzeczenia:

- 1) **art. 203n § 3** ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2013 r. poz. 1443 oraz z 2015 r. poz. 201) **w zakresie**, w jakim dotyczy zawiadomiania przez ogłoszenie, **jest niezgodny** z art. 2 i art. 58 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) **art. 203o § 2 pkt 2** ustawy powołanej w punkcie 1 **jest niezgodny** z art. 64 ust. 2 Konstytucji;
- 3) **art. 203u § 4 i 5 oraz art. 203w § 4** ustawy powołanej w punkcie 1 **w zakresie**, w jakim nie przewidują możliwości żądania ponownej wyceny wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich oraz wniesienia powództwa o ustalenie wartości wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich, **są niezgodne** z art. 64 ust. 2 Konstytucji.

3. Utrata mocy obowiązującej niekonstytucyjnej regulacji:

Przepisy art. 203n § 3 w zakresie wskazanym w sentencji orzeczenia i art. 203o § 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (dalej: prawo spółdzielcze) tracą moc powszechnie obowiązującą z dniem wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. z dniem 26 czerwca 2015 r.

Natomiast przepisy art. 203u § 4 i 5 oraz art. 203w § 4 prawa spółdzielczego, w zakresie wskazanym w sentencji orzeczenia zostały uznane za niezgodne z Konstytucją ze względu na fakt, że nie przewidują określonej regulacji prawnej. W związku z powyższym, wskutek wejścia w życie wyroku nie nastąpiła utrata mocy obowiązującej tych przepisów, jednakże z dniem wejścia w życie orzeczenia zostało obalone ich domniemanie konstytucyjności w ww. zakresie.

4. Stan prawny (na gruncie którego wydano orzeczenie):

Prawo spółdzielcze definiuje spółdzielnię jako dobrowolne zrzeszenie nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Majątek spółdzielni stanowi prywatną własność jej członków.

Spółdzielnia pracy jest szczególnym rodzajem spółdzielni. Charakteryzuje ją prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. W ramach spółdzielni pracy wyróżnia się dodatkowo spółdzielnię inwalidów i niewidomych. Przedmiotem ich działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę prowadzoną we wspólnym przedsiębiorstwie.

Nowością normatywną w zakresie funkcjonowania spółdzielni pracy jest, wprowadzona ustawą z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (Dz. U. Nr 106, poz. 622), możliwość ich przekształcenia w spółkę handlową. W tym zakresie odpowiednie regulacje prawa spółdzielczego nie odbiegają zasadniczo od unormowań dotyczących przekształcania spółek prawa handlowego zawartych w ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.).

Przekształcenie spółdzielni pracy w spółkę handlową nie wiąże się z koniecznością uprzedniej likwidacji spółdzielni. Przekształcenie jest fakultatywne – zależy od decyzji członków spółdzielni. Można wyróżnić jego trzy fazy: przygotowawczą, właścicielską oraz rejestracji.

Faza przygotowawcza obejmuje: podjęcie przez członków spółdzielni pracy uchwały wszczynającej proces przekształcania w spółkę, przygotowanie przez zarząd spółdzielni pracy planu przekształcenia oraz zbadanie planu przekształcenia oraz sporządzenie opinii przez biegłego rewidenta.

W ramach fazy właścicielskiej wyróżnia się: podjęcie przez walne zgromadzenie członków spółdzielni pracy uchwały o przekształceniu spółdzielni w spółkę, wezwanie członków spółdzielni pracy do złożenia oświadczenia o uczestnictwie w spółce przekształconej oraz zawarcie umowy albo podpisanie statutu spółki przez członków, którzy to oświadczenie złożyli.

Natomiast faza rejestracji obejmuje złożenie wniosku o wpis spółki przekształconej do rejestru oraz wniosku o ogłoszenie przekształcenia.

Zgodnie z art. 203n § 1 prawa spółdzielczego zarząd spółdzielni pracy dwukrotnie zawiadamia członków spółdzielni o zamiarze podjęcia uchwały o przekształceniu spółdzielni, w odstępie nie krótszym niż dwa tygodnie i nie później niż na miesiąc przed planowanym dniem podjęcia uchwały. Bieg powyższego terminu liczy się od dnia pierwszego zawiadomienia. Ustawa wprowadza wymogi formalne względem treści zawiadomienia. Powinno ono zawierać istotne elementy planu przekształcenia oraz opinii biegłego rewidenta, a także określać miejsce oraz termin, w którym członkowie spółdzielni mogą zapoznać się z pełną treścią planu przekształcenia i opinii biegłego rewidenta. Termin ten nie może być krótszy niż dwa tygodnie przed planowanym dniem podjęcia uchwały o przekształceniu. Art. 203n § 3 prawa spółdzielczego precyzuje, że do zawiadomienia należy dołączyć projekt uchwały o przekształceniu oraz projekt umowy albo statutu spółki przekształconej. Obowiązek ten nie dotyczy przypadku, w którym zawiadomienie jest ogłaszane.

Z kolei art. 203o prawa spółdzielczego stanowi, że uchwała walnego zgromadzenia członków o przekształceniu spółdzielni pracy wymaga większości $\frac{3}{4}$ głosów oddanych w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. Uchwała powinna zawierać określenie typu spółki, w którą spółdzielnia zostanie przekształcona, nazwiska i imiona wspólników prowadzących sprawę spółki i mających reprezentować spółkę przekształconą, w przypadku przekształcenia w spółkę osobową, albo nazwiska i imiona członków zarządu spółki przekształconej, w przypadku przekształcenia w spółkę kapitałową oraz określenie wysokości kwoty przeznaczonej na wypłaty dla członków spółdzielni nieuczestniczących w spółce przekształconej. Kwota ta jest ustalana proporcjonalnie do udziałów przysługujących powyższym członkom i nie może przekroczyć 10% wartości bilansowej spółki określonej w planie przekształcenia.

Natomiast w myśl art. 203u § 4 prawa spółdzielczego, w przypadku gdy członek spółdzielni pracy ma zastrzeżenia co do rzetelności wyceny udziałów członkowskich z podziału nadwyżki bilansowej przyjętej w planie przekształcenia, może zgłosić najpóźniej w dniu podjęcia uchwały o przekształceniu, żądanie dokonania ponownej wyceny.

Jeżeli spółdzielnia pracy nie uwzględni powyższego żądania wniesionego przez członka spółdzielni w terminie dwóch miesięcy od dnia jego wniesienia, członek spółdzielni ma prawo wnieść powództwo o ustalenie wartości udziałów członkowskich z podziału nadwyżki bilansowej. Jednocześnie, zgodnie ze zdaniem drugim art. 203u § 5 prawa spółdzielczego, wniesienie powództwa nie stanowi przeszkody w rejestracji przekształcenia.

W przypadku gdy członek spółdzielni pracy, nie złożył oświadczenia o uczestnictwie w spółce przekształconej przysługuje mu roszczenie o wypłatę kwoty odpowiadającej wysokości

wniesionego do spółdzielni wpisowego, wpłaconego udziału członkowskiego oraz udziału członkowskiego z podziału nadwyżki bilansowej, zgodnie ze sprawozdaniem finansowym sporządzonym dla celów przekształcenia. Na mocy art. 203w § 4 prawa spółdzielczego, przysługuje mu również prawo, do żądania przeprowadzenia ponownej wyceny. Członek spółdzielni pracy może z niego skorzystać najpóźniej w dniu podjęcia uchwały o przekształceniu. Prawo spółdzielcze wprowadza ograniczenie możliwości żądania przez członka spółdzielni ponownej wyceny (art. 203u § 4) oraz wniesienia powództwa o ustalenie wartości (art. 203u § 5) wyłącznie do udziałów członkowskich z podziału nadwyżki bilansowej, z pominięciem wspomnianych w art. 203u § 4 prawa spółdzielczego, wpisowego oraz wniesionych udziałów członkowskich.

5. Powołany wzorzec konstytucyjny:

Wzorzec kontroli w badanej sprawie stanowił: art. 58 ust. 1, art. 64 ust. 2 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 58 ust. 1 Konstytucji każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się. Oznacza to uprawnienie do założenia organizacji, przystąpienia, przynależności oraz wystąpienia z niej. W orzecznictwie Trybunału ugruntowane jest, że spółdzielnie należy kwalifikować jako dobrowolne zrzeszenia w rozumieniu art. 12 Konstytucji, które umożliwiają korzystanie ich członkom z wolności zrzeszania się (zob. np. wyrok TK z dnia 5 lutego 2015 r., sygn. akt K 60/13, wyrok TK z dnia 12 stycznia 2012 r., sygn. akt Kp 10/09). Uznaje się, że możliwość zrzeszania się ma na celu wspólne rozwijanie obywatelskiej aktywności społecznej, gospodarczej, kulturalnej, a także politycznej, prowadzonej w dowolnej formie organizacyjno-prawnej. Trybunał konsekwentnie podkreśla, że tworzenie i działalność spółdzielni podlega ochronie konstytucyjnej, w konsekwencji czego spółdzielczość (zatem poszczególne rodzaje spółdzielni) nie powinna być dezintegrowana i eliminowana przez rozwiązania prawne, które upodabniają ją do działalności *stricte* komercyjnej (wyrok TK z dnia 14 lutego 2012 r., sygn. akt P 17/10).

Natomiast art. 64 ust. 2 Konstytucji stanowi, że własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej. Gwarancje płynące z powyższych zasad konstytucyjnych nie stanowią jednak o absolutnej nienaruszalności tych praw, gdyż w uzasadnionych przypadkach, ingerencja taka może zostać uznana za dopuszczalną. Granice tej ingerencji zostały wyznaczone przez art. 64 ust. 3 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, który stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności

publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Art. 2 Konstytucji ustanawia klauzulę demokratycznego państwa prawnego, z której wynika między innymi zasada ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasada poprawnej legislacji. Z zasadą poprawnej legislacji funkcjonalnie powiązana jest także zasada określoności prawa. Zasady te wymagają stanowienia prawa spójnego, jasnego i zrozumiałego dla obywateli.

Przechodząc do oceny konstytucyjności art. 203n § 3 prawa spółdzielczego, dotyczącego zawiadomienia poprzez ogłoszenie członków spółdzielni o planowanym przekształceniu spółdzielni w spółkę handlową, Trybunał stwierdził, że istnieją istotne rozbieżności w rozumieniu określenia „ogłoszenie” na gruncie tego przepisu. Odnotowano trzy poglądy odnoszące się do tej kwestii. Po pierwsze, za dopuszczalne uznaje się ogłoszenie informacji o przekształceniu spółdzielni w siedzibie spółdzielni lub w gazetach lokalnych. Po drugie, jako właściwy sposób zawiadomienia przez ogłoszenie, przyjmuje się publikację informacji w oficjalnym czasopiśmie promulgacyjnym – Monitorze Spółdzielczym wydawanym przez Krajową Radę Spółdzielczą. Po trzecie, w doktrynie spotykany jest pogląd, że art. 203n § 3 prawa spółdzielczego jest skutkiem omyłki ustawodawcy i zawiadomienie o przekształceniu przez ogłoszenie nie ma uzasadnienia. Zdaniem Trybunału powstanie wskazanych istotnych rozbieżności na gruncie art. 203n § 3 prawa spółdzielczego powoduje, że przepis ten jest nie do pogodzenia z wymaganiami stanowienia prawa, wynikającymi z art. 2 Konstytucji.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 203n § 3 prawa spółdzielczego jest niezgodny z wolnością zrzeszania się (art. 58 ust. 1 Konstytucji). Zdaniem Trybunału, każdy sposób zawiadomienia, który nie będzie zapewniał indywidualnego informowania wszystkich członków spółdzielni o zamiarze przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę prawa handlowego, nie daje dostatecznych gwarancji, że wiadomość dotrze do adresata. W wyroku podkreślono, że w szczególności dla inwalidów i niewidomych nie jest wystarczające samo wskazanie w zawiadomieniu miejsca oraz terminu, w których członkowie spółdzielni mogą zapoznać się z dokumentacją dotyczącą przekształcenia. Jako że informacja o zamiarze przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę handlową ma szczególnie doniosły charakter z punktu widzenia pozycji prawnej i majątkowej członka spółdzielni, funkcjonujące dotychczas rozwiązanie normatywne uznano za naruszające gwarancje wynikające z art. 58 ust. 1 Konstytucji.

Badając zgodność z Konstytucją art. 203o § 2 pkt 2 prawa spółdzielczego, Trybunał uznał, że przepis ten nie ustanawia dodatkowej przesłanki przekształcenia, lecz określa górną granicę wypłat dla jej członków którzy nie zamierzają uczestniczyć w spółce przekształconej. Zważywszy

na fakt, że zgodnie z art. 19 § 1 prawa spółdzielczego, członek spółdzielni obowiązany jest do wniesienia wpisowego oraz zadeklarowanych udziałów stosownie do postanowień statutu, relacje między spółdzielnią a jej członkami mają nie tylko aspekt wolnościowy, ale także majątkowy. Z chwilą wpłaty powstaje bowiem podmiotowe prawo do udziału wyrażające uczestnictwo członka w funduszu udziałowym, które ma charakter majątkowy i istnieje przez cały czas trwania stosunku członkostwa. Kontrolowany art. 203o § 2 pkt 2 prawa spółdzielczego, stanowi podstawę do zmniejszenia kwot należnych członkom spółdzielni pracy nieuczestniczącym w spółce przekształconej, gdyby ich suma miałyby przekroczyć 10 % wartości bilansowej spółdzielni. Tym samym przewiduje ograniczenie konstytucyjnie chronionych praw majątkowych członków spółdzielni. Ograniczenie to, zdaniem Trybunału narusza konstytucyjny nakaz równej ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji) i nie ma uzasadnienia w świetle wymogów przewidzianych dla ustanawiania ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw (art. 31 ust. 3 Konstytucji). W wyroku podkreślono, że własność spółdzielcza ma jedynie służebny charakter wobec praw majątkowych członków spółdzielni, a więc interesy tej spółki nie mogą stanowić przesłanki ograniczenia praw podmiotowych, członków spółdzielni nieuczestniczących w przekształceniu. Biorąc pod uwagę konstytucyjną ochronę praw majątkowych (art. 64 Konstytucji), zdaniem Trybunału członkowie spółdzielni, którzy, korzystając z wolności zrzeszania się, zdecydowali się nie uczestniczyć w spółce przekształconej, powinni mieć zagwarantowany przynajmniej zwrot pełnej wartości ich wkładu w spółdzielnię pracy, tj. wpłaconego udziału członkowskiego i wkładów członkowskich, a także odpowiedniego udziału w wypracowanej nadwyżce bilansowej spółdzielni. W związku z powyższym Trybunał uznał przepis art. 203o § 2 pkt 2 prawa spółdzielczego za niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Kontrolując art. 203u § 4 i § 5 oraz art. 203w § 4 prawa spółdzielczego, które określają zakres przedmiotowy i tryb weryfikacji wyceny praw majątkowych członka przekształcanej spółdzielni pracy, Trybunał Konstytucyjny przeanalizował trzy zarzuty wnioskodawcy. Po pierwsze, że zaskarżone przepisy nie przewidują weryfikacji wyceny praw majątkowych członków przekształcanej spółdzielni pracy z tytułu wpisowego oraz wpłaconych udziałów członkowskich. Drugi zarzut dotyczył faktu, że zgłoszenie żądania ponownej wyceny tych praw warunkuje wniesienie powództwa do sądu. Po trzecie, że wniesienie powództwa, o którym mowa w zaskarżonych przepisach nie wstrzymuje postępowania rejestrowego. Trybunał podzielił jedynie pierwszy zarzut wnioskodawcy. Zdaniem Trybunału nie ma uzasadnienia dla ograniczenia możliwości weryfikacji rzetelności wyceny praw majątkowych członka spółdzielni jedynie do wartości udziałów członkowskich z podziału nadwyżki bilansowej. W ocenie Trybunału

Konstytucyjnego dla zapewnienia członkom spółdzielni ochrony praw majątkowych nie jest wystarczające poddanie sporządzonego planu przekształcenia badaniu biegłego rewidenta.

Z powyższych względów Trybunał uznał, że art. 203u § 4 i 5 oraz art. 203w § 4 prawa spółdzielczego w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości żądania ponownej wyceny wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich, oraz wniesienia powództwa o ustalenie wartości wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich są niezgodne z art. 64 ust. 2 Konstytucji.

II. SKUTKI ORZECZENIA:

Z dniem wejścia w życie wyroku, tj. z dniem 26 czerwca 2015 r. nastąpiła utrata mocy art. 203n § 3 prawa spółdzielczego, w zakresie, w jakim dotyczy zawiadamiania przez ogłoszenie. Nie ma zatem obecnie możliwości uniknięcia indywidualnego zawiadomienia członków spółdzielni pracy o zamiarze przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę handlową, nawet w przypadku ogłoszenia tej informacji. Konsekwencją wskazanej zmiany normatywnej jest także obowiązek każdorazowego załączania do tego zawiadomienia projektu uchwały o przekształceniu oraz projektu umowy albo statutu spółki przekształconej.

Skutkiem stwierdzenia niekonstytucyjności art. 203o § 2 pkt 2 prawa spółdzielczego jest eliminacja z porządku prawnego tego przepisu. Zatem, z dniem wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, nie obowiązuje ograniczenie wysokości kwoty przeznaczonej na wypłaty dla członków spółdzielni nieuczestniczących w spółce przekształconej do 10 % wartości bilansowej spółdzielni określonej w planie przekształcenia. Biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę ochrony własności prywatnej, kwota ta nie powinna być jednak niższa niż wartość wkładów wniesionych przez członków spółdzielni nieuczestniczących w procesie przekształcania. Ponadto w wyniku derogacji art. 203o § 2 pkt 2 prawa spółdzielczego aktualnie brak jest także podstawy prawnej dla stwierdzenia obowiązku określenia w uchwale walnego zgromadzenia członków spółdzielni o przekształceniu spółdzielni pracy w spółkę handlową wysokości kwoty przeznaczonej na wypłaty członków spółdzielni nieuczestniczących w spółce przekształconej.

Konsekwencją orzeczenia o niezgodności art. 203u § 4 i 5 oraz art. 203w § 4 prawa spółdzielczego z art. 64 ust. 2 Konstytucji nie są natomiast jakiegokolwiek zmiany normatywne. Trybunał Konstytucyjny zobligował ustawodawcę do uzupełnienia regulacji dotyczących przekształcania spółdzielni pracy w spółki handlowe o możliwość żądania ponownej wyceny wpisowego i płaconych udziałów członkowskich oraz wniesienia powództwa o ustalenie wartości wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich.

III. WSKAZÓWKI DLA PRAWODAWCY:

Trybunał Konstytucyjny szczegółowo wskazał kierunek niezbędnych zmian legislacyjnych, zarówno w uzasadnieniu analizowanego wyroku, jak i w postanowieniu sygnalizacyjnym z dnia 15 lipca 2015 r., sygn. akt S 5/15.

Trybunał orzekł, że w wykonaniu wyroku ustawodawca powinien przyjąć rozwiązania gwarantujące członkom spółdzielni indywidualne pisemne zawiadomienie o zamiarze podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały o przekształcaniu spółdzielni pracy w spółkę. Trybunał podkreślił, że w świetle wolności zrzeszania się (art. 58 ust. 1 Konstytucji) członkowie przekształcanej spółdzielni pracy powinni być zawiadamiani indywidualnie na piśmie również o zwołaniu walnego zgromadzenia członków spółdzielni, na którym ma się odbywać głosowanie nad uchwałą wszczynającą proces przekształcenia (art. 203j pkt 1 prawa spółdzielczego), jak i później nad uchwałą o przekształceniu (art. 203j pkt 5 prawa spółdzielczego). Zawiadomienie powinno nastąpić w odpowiednim terminie. Trybunał zasygnalizował, że w tym zakresie ustawodawca może wzorować się na art. 8³ ust. 6 zdanie pierwsze ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1222, z późn. zm.), który przewiduje, że zawiadomienie o czasie, miejscu i porządku obrad walnego zgromadzenia lub jego części zawiadamia się wszystkich członków na piśmie co najmniej 21 dni przed terminem posiedzenia walnego zgromadzenia lub jego pierwszej części.

Zdaniem Trybunału ustawodawca powinien także rozważyć, czy nie jest zasadne zwiększenie ochrony członków przekształcanej spółdzielni pracy poprzez nałożenie obowiązku załączenia do zawiadomienia innych, poza projektem uchwały, dokumentów (np. wyceny składników majątku spółdzielni lub sprawozdania finansowego).

W odniesieniu do wysokości wypłaty członkom spółdzielni nieuczestniczącym w spółce przekształconej, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że należy zapewnić równą ochronę praw członków spółdzielni pracy uczestniczących oraz nieuczestniczących w spółce przekształconej. Trybunał orzekł, że w związku z orzeczeniem o niekonstytucyjności art. 203o § 2 pkt 2 prawa spółdzielczego ustawodawca powinien zastąpić derogowany przepis, regulacją, która pełniłaby zbliżoną funkcję, ale nie ingerowałaby w prawa majątkowe członków przekształcanej spółdzielni pracy.

Natomiast w kwestii możliwości ponownej wyceny wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że w wykonaniu wyroku ustawodawca powinien zagwarantować członkom przekształcanej spółdzielni pracy, zarówno uczestniczącym, jak i nieuczestniczącym w spółce przekształconej, prawo do skutecznej sądowej kontroli wyceny

ich wszystkich praw majątkowych w spółdzielni, w tym wpisowego i wpłaconych udziałów członkowskich.

Dodatkowe wskazówki dla prawodawcy Trybunał Konstytucyjny zawarł w postanowieniu sygnalizacyjnym. Trybunał uznał bowiem, że podjęcie interwencji legislacyjnej wymagają także inne regulacje dotyczące przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę handlową, które znalazły się poza zakresem merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie oznaczonej sygn. akt K 25/12.

Po pierwsze, Trybunał orzekł, że przekształcenie spółdzielni pracy w spółkę prawa handlowego powinno być zależne wyłącznie od woli członków. W związku z tym decyzja o przekształceniu, włącznie z wyborem docelowej formy prawnej przekształcenia powinna zapadać kwalifikowaną większością głosów oraz z zachowaniem odpowiedniego kworum.

Ponadto niezbędnym jest zapewnienie przez ustawodawcę ochrony pracy świadczonej przez członków przekształconej spółdzielni pracy w postaci kontynuacji stosunków pracowniczych. W przypadku spółdzielni pracy niewidomych lub inwalidów należy, zgodnie z art. 69 Konstytucji, zagwarantować członkom tych spółdzielni pomoc w przysposobieniu do pracy na nowych warunkach.

Zważywszy że przekształcenie oparte jest na zasadzie kontynuacji, Trybunał Konstytucyjny zasygnalizował, że ustawodawca jest zobowiązany przyjąć regulacje szczegółowe, zmierzające do zapewnienia w jak najszerszym zakresie tożsamości personalnej i majątkowej przekształcanej spółdzielni pracy.

Trybunał wskazał, że obszarem, w których regulacje dotyczące przekształcenia spółki wymagają najpilniejszych zmian jest art. 203s § 2 i 3 prawa spółdzielczego.

Art. 203s § 2 prawa spółdzielczego stanowi, że umowa spółki może przewidywać, iż członkowie spółdzielni pracy, którzy przystąpili do spółki mogą wносить także inne wkłady niż wpisowe wniesione przez członka spółdzielni pracy uczestniczącego w przekształceniu, wpłacone udziały członkowskie oraz udziały członkowskie z podziału nadwyżki bilansowej. Wskazano, że konstrukcja ta narusza zasadę kontynuacji i powoduje „dekompozycję przekształcanego podmiotu”.

Zgodnie natomiast z art. 203s § 3 prawa spółdzielczego, umowa spółki może przewidywać, że założycielami spółki przekształconej mogą być osoby niebędące członkami spółdzielni przekształcanej. W związku z tym członkowie przekształcanej spółdzielni pracy, którzy stali się współnikami lub akcjonariuszami spółki przekształconej mogą znaleźć się w mniejszości kapitałowej, a zatem również decyzyjnej. Taka regulacja tworzy możliwość przejęcia nad przekształconą spółką przez inwestorów zewnętrznych. Członkowie przekształcanej spółdzielni nie zostali wyposażeni w odpowiednie środki ochrony przed tego typu zabiegami. W związku tym

Trybunał sugeruje ponowne rozważenie przez ustawodawcę, czy członkowie spółdzielni pracy nieuczestniczący w spółce przekształconej nie powinni otrzymywać więcej niż tylko minimum w postaci pełnej wartości wkładów do spółdzielni. Jako możliwe rozwiązanie normatywne wskazano także przekazywanie członkom spółdzielni nieuczestniczących w przekształceniu, ekwiwalentu liczonego według wartości bilansowej majątku spółdzielni albo rynkowej wartości tego majątku, które byłoby bliższe standardom konstytucyjnym.

Na koniec Trybunał Konstytucyjny wskazał kilka uchybień i luk w obecnej regulacji przekształcania spółdzielni pracy w spółkę handlową. Stwierdzono, że ustawodawca powinien nadać większe znaczenie uchwale walnego zgromadzenia członków spółdzielni pracy wszczynającej proces przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę. Zważywszy na to, że plan przekształcenia powstaje dopiero po podjęciu tej uchwały, prawo spółdzielcze nie wskazuje na podstawie jakich danych członkowie spółdzielni pracy mają decydować o wszczęciu procesu przekształcenia.

IV. WYKONANIE ORZECZENIA:

1. Potrzeba wykonania orzeczenia:

Odnosząc się do potrzeby wykonania przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego podkreślenia wymaga, że stwierdzenie niekonstytucyjności przepisów w zakresie wskazanym w sentencji orzeczenia wymaga podjęcia pilnych prac legislacyjnych, zwłaszcza w tym obszarze, w którym Trybunał wskazał na niepełność regulacji ustawowych. Ponadto biorąc pod uwagę wskazówki Trybunału Konstytucyjnego zamieszczone zarówno w uzasadnieniu orzeczenia, jak i postanowieniu sygnalizacyjnym, należy zauważyć, że wykonanie wyroku powinno polegać na kompleksowej nowelizacji przepisów dotyczących przekształceń spółdzielni pracy w spółkę handlową.

2. Podmiot wykonujący orzeczenie:

Ze względu na tematykę niniejszego wyroku podmiotem właściwym do podjęcia prac mających na celu wykonanie wytycznych Trybunału Konstytucyjnego jest Minister Infrastruktury i Rozwoju.

3. Etap prac nad projektem wykonującym orzeczenie:

Zgodnie z informacją zamieszczoną w Rządowym Procesie Legislacyjnym oraz na stronie Sejmu i Senatu nie zostały podjęte prace legislacyjne zmierzające do wykonania ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

DYREKTOR
Departamentu
Postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym
Joanna Knapińska
Joanna Knapińska